

Nr 21

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av vissa medel ur skörde-skadefonden jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 31 mars 1967 dagtecknad proposition, nr 93, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att medge att högst 2 000 000 kr. ur skörde-skadefonden disponeras för bidrag till jordbrukare inom de fyra nordligaste länen som drabbats av skador på inbärgad gröda genom angrepp av sorkar och möss.

Efter redogörelse för framställningarna från länsstyrelserna i Väster-norrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län i anledning av sorkskador på inbärgad gröda, hö och stråfoder m. m. ävensom över en av skogs- och lantbruksakademiens kommitté avgiven promemoria med anledning av de inträffade skadorna samt RLF:s anhållan om viss ekonomisk gottgörelse åt lantbrukare som drabbats av sorkskador har *departementschefen* anfört följande.

»Den under år 1966 starkt ökade sorkstammen i de fyra nordligaste länen har åstadkommit stora skador på bl. a. bärgad gröda. Skadorna har för jordbrukarna inom de drabbade områdena medfört betydande förluster. Det bör bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t, för att mildra skadeverkningarna och minska kapitalförluster genom nödslakt m. m., den 10 februari 1967 bemyndigat statens jordbruksnämnd att till skadedrabbade jordbrukare i Väster-norrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län genom medverkan av föreningen Svensk Spannmålshandel, lantbruksnämnderna och vissa spannmålsföretag sälja överskottskvantiteter havre med en rabatt av ca 19 kr. per dt. Jordbruksnämnden har vidare bemyndigats att för att täcka kostnaderna för prisnedsättningen på havren ta i anspråk under regleringsåret 1966/67 influtna eller inflytande införselavgifter för fodermedel med högst samma belopp som vid export av motsvarande kvantitet havre skulle ha tagits i anspråk för att täcka utgifterna för exporten. Jordbrukarna har beställt drygt 25 000 ton rabatterad havre. Värdet av prisnedsättningen uppgår således till ca 5 milj. kr. Såsom närmare framgår av redogörelsen i det föregående har Kungl. Maj:t vidare låtit vidta vissa åtgärder för att förhindra spridning av en tularemi-epidemi vilken med sorkar som smittbärare brutit ut i Jämtland.

RLF har framhållit att den angivna rabatteringen av fodersäd inneb-

ril en lättnad för de berörda jordbrukarna. Enligt förbundets uppfattning måste emellertid statsmakterna vidta ytterligare åtgärder för att hjälpa dem som drabbats av sorkskador.

Såsom framgått av den föregående redogörelsen är möjligheterna att bekämpa sorkar och möss och att begränsa de skador som de förorsakar relativt begränsade. Skador på redan inbärgad gröda omfattas ej av det permanenta skördeskadestyddet. Jordbrukarna har ej heller några möjligheter att på annat sätt försäkra sig mot skador av denna art. Mot denna bakgrund och med hänsyn till de betydande ekonomiska förluster som sorkangreppet förorsakat vissa jordbrukare anser jag att ytterligare åtgärder bör vidtas för att hjälpa de hårdast drabbade. RLF har bl. a. föreslagit att den av statsmakterna lämnade garantin på 75 milj. kr. för skördeskadestyddet tas i anspråk. För min del anser jag att skadorna på grund av sorkarnas härjningar företer vissa likheter med skördeskador som omfattas av det permanenta skördeskadestyddet. Enligt min uppfattning bör därför skördeskadefonden kunna utnyttjas för ändamålet. Jag föreslår att högst 2 milj. kr. ur skördeskadefonden disponeras för särskilda bidrag till jordbrukare i de fyra nordligaste länen som under den gångna hösten och vintern drabbats av omfattande skador på inbärgad gröda genom angrepp av sorkar och möss. Enligt min mening bör detta belopp förslå att täcka de mest angelägna hjälpbehoven. Jag vill i sammanhanget meddela att behållningen i skördeskadefonden efter utbetalningen av ersättning för skador på 1966 års skörd uppgår till ca 60 milj. kr. Hittills har fonden tillförts ca 10 milj. kr. i upplupna räntor.

För dessa särskilda bidrag bör i tillämpliga delar gälla samma bestämmelser som för behovsprövade skördeskadebidrag. Detta innebär att som villkor för att få bidrag bör krävas att sökanden drabbats av betydande sorkskador och att behovet av bidrag är stort. Bidrag bör få ges endast om skadorna för sökanden medfört ett bortfall av inkomster, vilket framstår som väsentligt i förhållande till hans normala årsinkomst. Inkomstbortfallet bör också ha medfört att hans ekonomi har blivit så hårt pressad, att han får anses ha avsevärda svårigheter att betala räntor, amorteringar, arrenden och andra utgifter, som är nödvändiga för driftens fortsättande. För att syftet med bidragen inte skall förfelas bör bidragen i de enskilda fallen avvägas så att de kommer att innebära en verklig hjälp för de sökande att fortsätta jordbruksdriften. Kungl. Maj:ts eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, statens jordbruksnämnd bör få meddela närmare bestämmelser för bidragsgivningen.»

I samband härmed har utskottet behandlat två till utskottet hänvisade motioner, nämligen I: 801 av herr *Wikberg m. fl.* och II: 999 av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställts att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 93/1967 måtte besluta att medge att

4 000 000 kr. ur skörde-skadefonden disponeras för bidrag till jordbrukare inom de fyra nordligaste länen som drabbats av skador på inbärgad gröda genom angrepp av sorkar och möss att fördelas med beaktande av vad i motionerna anförts.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna får utskottet hänvisa till motionen II: 999.

Utskottet. Som framgår av propositionen har de nordligaste delarna av landet under förliden höst och vinter drabbats av en omfattande skadegörelse genom angrepp av sorkar och möss på bl. a. den bärgade grödan, vilket medfört betydande förluster för jordbrukarna inom de drabbade områdena. I syfte att mildra skadeverkningarna och minska kapitalförluster genom nödslakt m. m. har Kungl. Maj:t bemyndigat statens jordbruksnämnd att till skadedrabbade jordbrukare i de fyra nordligaste länen sälja överskottskvantiteter havre till nedsatt pris. Värdet av ifrågavarande prisnedsättning uppskattas till ca 5 milj. kr. För att täcka kostnaderna härför har jordbruksnämnden fått ta i anspråk vissa under regleringsåret 1966/67 influtna eller inflytande införselavgiftsmedel för fodermedel. Kungl. Maj:t har vidare låtit vidta vissa åtgärder för att förhindra spridning av en tularemi-epidemi vilken med sorkar som smittbärare brutit ut i Jämtland. Länsstyrelsen har sålunda bemyndigats att på vissa villkor betala ut ersättningar av statsmedel till dem som på uppdrag av hälsovårdsnämnd smittrenat lador och bränt infekterat hö. Kostnaderna har intill ett belopp av 1 milj. kr. fått bestridas från anslaget till epidemiberedskap m. m.

Som en ytterligare åtgärd i syfte att hjälpa dem som drabbats hårdast av sorkskador föreslås i föreliggande proposition att högst 2 milj. kr. disponeras ur skörde-skadefonden för särskilda bidrag till jordbrukare i de fyra nordligaste länen som under den gångna hösten och vintern drabbats av omfattande skador på inbärgad gröda genom angrepp av sorkar och möss. Enligt departementschefen bör nämnda belopp förslå att täcka de mest angelägna hjälpbehoven. För bidragen förutsätts i tillämpliga delar skola gälla samma bestämmelser som för behovsprövade skörde-skadebidrag.

Utskottet finner för sin del starka skäl tala för att statsmakterna vidtar särskilda åtgärder för att hjälpa de jordbrukare som drabbas hårt genom de osedvanligt omfattande sorkangreppen under den gångna hösten och vintern. De initiativ Kungl. Maj:t tagit för att begränsa skadeverkningarna finner utskottet väl motiverade. Vad gäller det i propositionen framlagda förslaget anser utskottet i likhet med departementschefen att skadorna på grund av sorkarnas härjningar företer vissa likheter med skörde-skador som omfattas av det permanenta skörde-skadeskyddet. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning att medel ur skörde-skadefonden bör kunna utnyttjas för att hjälpa de hårdast drabbade. I anledning av de motionsvis framförda yrkandena om en vidare ram för bidragsgivningen än vad Kungl.

Maj:t föreslagit samt om vissa uppmjukningar i fråga om bidragsvillkoren vill utskottet emellertid uttala att — därest den fortsatta prövningen av bidragsbehovet till följd av ifrågavarande skador skulle visa att det av Kungl. Maj:t beräknade beloppet ej är tillräckligt — hinder icke bör möta att för ändamålet disponeras ytterligare högst 2 milj. kr. ur skördeskadefonden. För bidragsgivningen bör i tillämpliga delar gälla samma bestämmelser som för behovsprövade skördeskadebidrag. De speciella omständigheterna i detta fall talar emellertid enligt utskottets mening för att bestämmelserna utformas så att de medger en friare behovsprövning än vad som gäller för nyssnämnda bidrag. Självfallet bör även de jämkningar i fråga om tidpunkt för ingivande av ansökan m. m. vidtas som betingas av de särskilda omständigheter varunder nu ifrågavarande skador uppstått.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 801 och II: 999, medge att 2 000 000 kr. ur skördeskadefonden disponeras för bidrag till jordbrukare inom de fyra nordligaste länen som drabbats av skador på inbärgad gröda genom angrepp av sorkar och möss, med rätt för Kungl. Maj:t att i den utsträckning utskottet i det föregående angett disponera skördeskadefonden för viss ytterligare bidragsgivning.

Stockholm den 27 april 1967

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Mossberger, Lage Svedberg, Hedström, Carl Eskilsson, Nils Hansson, Magnusson, Augustsson, Isacson*, Skärman och Wikberg;

från a n d r a kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Lindström, Arwesson, Eliasson i Moholm*, Johanson i Västervik*, Johansson i Simrishamn, Jönsson i Ingemarsgården, fru Lindberg, herrar Berndtsson och Larsson i Norderön*.

* Ej närvarande vid justeringen.